

Santiago, Camiño de Solidariedade

Xesús Orbeago e Hugo Fernández

Coa axuda de Compostela formaremos produtores capaces de xerar riqueza

Fixeron o Camiño a Compostela cruzando o Atlántico, ó revés de tantos miles de galegos que tiveron a necesidade de emigrar a América Latina fuxindo da fame ou dunhas

condicións políticas adversas. Chegaron e entusiasmaronse. Xesús Orbeago, director xeral do Movemento de Educación Popular Integral "Fe y Alegría" de Venezuela e Hugo

Fernández, director nacional de CIPCA, Centro de Investigación e Promoción do Campesinado de Bolivia, tiveron un primeiro contacto en Compostela, co alcalde da cidade e

o director do Auditorio de Galicia, para recibirlas axudas concedidas a establecer canles de participación e colaboración mutuas. Volverán en maio do ano próximo.

Entón darán conta dos resultados obtidos cos sesenta millóns recibidos.

—*Cal é a vosa primeira impresión?*

—Estamos coa boca aberta de admiración e incredulidade, un pouco decindo ¿isto é posible? Gústanos a harmonía que un vai respirando ó longo das rúas, das praciñas que hai en todas partes, dos arcos, dese espírito de recollimento que inspira cada currucho da cidade. Logo, o carácter sensible, espiritual, hospitalario, doce, dos habitantes da cidade. E a actitude marabillosa do alcalde Sr. Estévez do concelleiro Sr. Villanueva e do director-xerente do Auditorio Sr. Denis cara a Latinoamérica. Son grandes coñecedores das nosas tremendas carencias e están dispostos a axudar, a participar, a "devolver" na medida das súas posibilidades algo do que América Latina deu a tantos galegos. Eles dous e outros compañeiros están a escribir unha páxina importante da nosa historia e a palabra solidariedade con maiúscula.

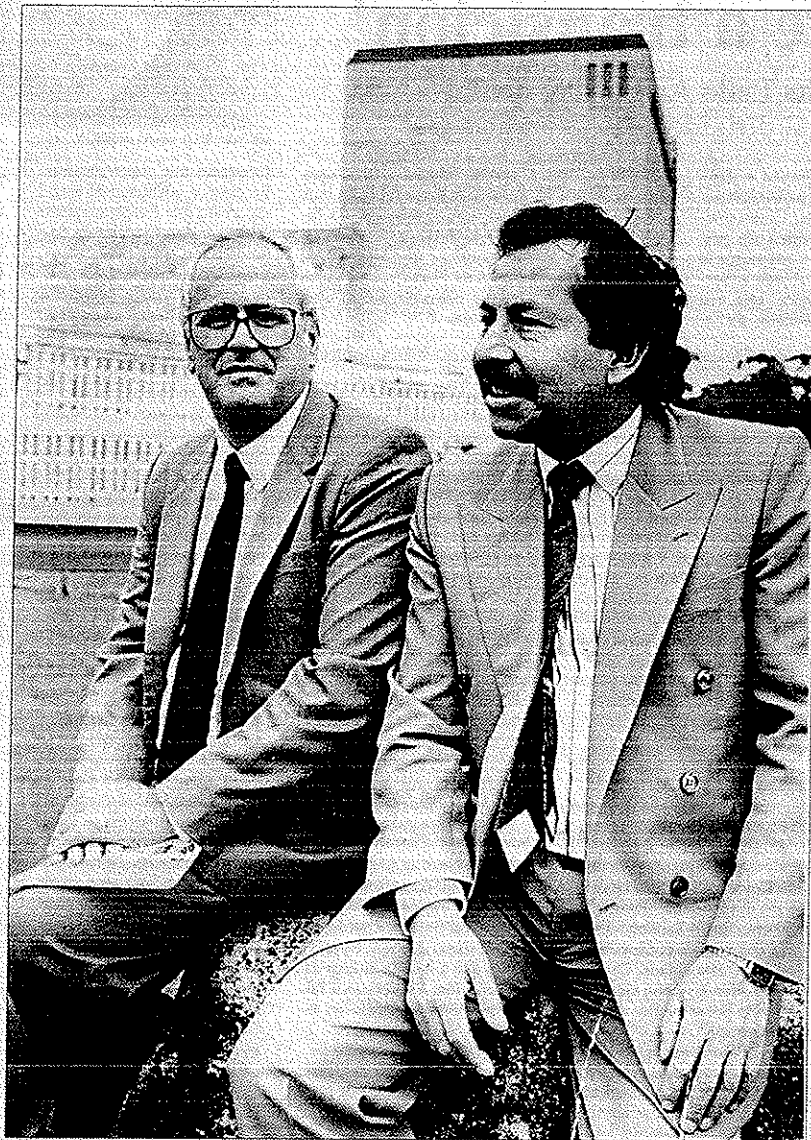
Cos señores Estévez, Villanueva e Denis, Santiago está a mobilizar Europa, outra vez máis, e algo máis que Europa: América.

—*¿Quizais tínhamos os ollos postos en Europa e esquecimos nos últimos tempos América Latina?*

—En efecto. Estamos tentando estreitar os lazos que unan os dous continentes. Cando vimos a exposición "Santiago en América" comprendimos porque temos que colaborar e axudarnos mutuamente. A nosa relación ven de época colonial e tínhamos a obriga de retomalo. Santiago é parte do noso espírito.

—*¿Trinta millóns para cada unha das vosas organizacións servirán para moito?*

—Para Venezuela e Bolivia é unha cantidade significativa, con máis relevancia por suposto da que podería ter en Europa. En Venezuela vai servir de axuda a unha poboación dos Andes con grandes necesidades educativas. Tentaremos rescatar a poboación excluída do sistema educativo mesmo a través da capacitación polo traballo. En Bolivia traballaremos na parte de asistencia técnica e melloramento tecnolóxico da produción campesiña. Melloraremos tamén os aspectos de comercialización e os de infraes-

OS REPRESENTANTES DAS ORGANIZACIÓNS NON GUBERNAMENTAIS LATINO-AMERICANAS.

Aibán

tructura productiva. Parte dos cartos aquí recibidos axudarán a mellorar a rede de camiños veciñais e sobre todo o camiño troncal que une as comunidades agrícolas das que estou a falar.

—*Este proceso que se inicia agora vai ter continuidade?*

—Pensamos que comeza un proceso de inter-relación que é o importante, de tal xeito que non se remate un donativo senón que principia unha relación e integración entre a cidade e

Santiago e os pobos venezolanos e bolivianos. Mesmo é importante que sexa no 93 e non no 92. A impresión dos indíxenas na celebración do ano pasado foi dicir: "moi ben pero borron e conta nova. Agora poñámonos a traballar". E iso é o que estamos a facer con este "Santiago camiño de solidariedade". Pensamos que é o mellor xeito de celebralo VI Cemenario.

Non queremos deixar de lembrarl as verbas do alcalde

Xerardo Estévez no acto de presentación da campaña. Dixo que ten a novidade de incorporar unha campaña de sensibilización cidadá; para iso estableceremos acordos coa área de educación e centros sociais e civísicos da cidade para principiar a informar e a traballar cos materiais que imos deixar aquí —vídeos, revistas, material educativo...—, para que a xente coñeza estes proxectos e mesmo participe activamente.

—*¿Vostedes falan non de emola senón de reciprocidade?*

—As cultura indíxenas teñan unha palabra dentro da súa cultura que é a reciprocidade, a cultura do don, é dicir cando estamos máis ben nun contexto de sociedade de consumo é difícil enténdelo que significa a cultura do don, a dar, porque esa é parte da cultura normal da reciprocidade: darse mutuamente. Así chegaremos, no terreo da cooperación, a discutir a un nivel de igualdade cales son as medidas máis axeitadas para canalizar as axudas ó desenvolvemento, cando este non é unha imposición, unha conmisericordia do que ten máis polo que ten menos, senón unha construción conxunta, algo que enriquece a ambos: ó que da e ó que recibe.

Pretendemos ensinar a pescar e non dar peixe. Por exemplo si en Venezuela fomos capaces de dar tres anos de Educación Básica de calidade a todo venezolano, o país sería diferente. E niso estamos.

Queremos formar produtores capaces de xerar riqueza e non de consumila soamente. Vostedes van axudarnos. Un país sen educación endexanais poderá ser libre.

E moi posible que a partir deste programa de solidariedade que nace en Compostela se establezan intercambios de profesionais, un voluntariado de persoas que desexen ir os nosos países a axudarnos na nosa tarefa. Estamos a pensar que hoxe é moi posible ve teña nacido unha nova "orde de Santiago", renovada, e para o século XXI.

Tareixa Navaza González

“

Estamos coa boca aberta de admiración, un pouco decindo ¿isto é posible? Gústanos a harmonía que un vai respirando ó longo das rúas, das praciñas que hai en todas partes...

Compostela: unha sinfonía en pedra

Soaron os aplausos con forza, con afevramento. Estabamos no Auditorio de Galicia con Alicia de Larrocha. Compostela e ela levan moitos anos unidas. Desde os inicios de "Música en Compostela". Hai uns trinta anos. Alicia foi pioneira con Monserrat Caballé, Federico Mompou, Conchita Badía, M^o Rosa Calvo Manzano, Andrés Segovia, Rosa Sabater —que pasou a substituíla, nas clases de piano, e que anos despois perdía a vida nun accidente aéreo que tamén nos deixou sen a pluma brillante do peruano Scorza— e tantos outros... Para Alicia, físico fráxil e talento inmenso, estar en Compostela é maravillosa, como un desexado sono que se fai realidade alomenos unha vez ó ano. No seu apertado programa de actuacións, polo mundo, sempre hai un oco para esta cidade. É a saudade, o pensamento emocionado para tantos amigos que xa se foron. A mesa do Hostal, arredor da cal, facían tertulias con Federico Mompou, do que foi entrañable colaboradora e que ten un parque co seu nome á beira do Auditorio. Aquelas clases tan enriquecedoras, a hospitalidade da xente, as comidas nos pequenos restaurantes e nas tabernas típicas. A casa de don Manuel Beiras, na que ten unha cita obrigada sempre que ven a Santiago, porque o afecto, a amizade do matrimonio e a gastronomía engaiolaban moito. Ninguén fai un caldo, unha pescada ou unhas natillas como dona Mina Torrado.

MARÍA TEREIXA NAVAZA

Gloria. E xorden as lembranzas: cita anual na catedral, o Canto de Ulreia, o voar impresionante do Botafumeiro, o misterio das figuras do Pórtico, prodixio do Mestre Mateo, os 24 Anciáns da Apocalipse, de dous en dous, ollándose, case folando, afinando os variados e ricos instrumentos musicais, tan ben cantados por Rosalía de Castro: "Para ce qu'os labios moven, que falan quedo / os uns c'os outros, e alá n'altura / d'o ceo a música vai dar comenzo / pois os groriosos concertadores / tempran risonhos os instrumentos".

O piano foi sempre o seu xoguet favorito. Non se lembra de ter xogado ou preferido outros. Pintaba o teclado cando apenas sabía camiñar. Foi alumna favorita de Enrique Granados. Con ela fixo unha excepción ó collela como estudante cando era moi pequena. É a súa mellor intérprete. Deu o seu primeiro recital ós seis anos e ós doce tocou o seu primeiro concerto na compañía dunha orquestra. A súa vida sen a música non tería sentido. Escrebe Ernesto Cardenal no "Cántico cósmico":

La materia en formación tuvo una música / y sus ecos son los cantos de las ballenas en el fondo del mar / o los Cuartetos de Beethoven. / Es la tierra quien canta en mí este Cántico Cósmico. Si nuestros ojos fueran más perfectos veríamos los átomos cantar. / El protón dicen que parece una fuga de Bach". Hai unha particularidade de Alicia que me emocionou. O seu concepto da amizade, da xenerosidade, da hospitalidade que coído acompañan, vistas ós máis grandes. Sempre ten unha verba de alento, está disposta a axudar, a botar unha man. Toca con sensibilidade, forza, dominio, limpeza, tacto e sabedoría. E cando o fai, máis dunha vez, estou segura que se lembrará de Compostela, desta sinfonía en pedra, que a agarra do co seu mellor sorriso.

Véu polos aires o corpo do Apóstol conforme a epístola do Papa León

Anatomía dun misterio

Nas súas "Notas críticas sobre el origen del culto sepulcral a Santiago en Compostela", monseñor Guerra Campos, interroga: "¿Qué se esconde bajo la extrañísima intervención del Sol en el traslado del Cuerpo desde Iria a Compostela?".

Este misterio encárrase dentro dun párrafo da arcana Epístola chamada do Papa León. Foi transmitida así en latín, por López Alsina: "Septima namque die requievit ratis inter duos rivos Ulla et Sare in locum dicitur Bisria, et sic inde levatum est corpus eius centro solis in area".

Ou sexa, en galego, que despois de navegar sete días en barca —ratis— do Apóstol, recala nun lugar chamado Bisria, situado na confluencia dos ríos Ulla e Sar. E unha vez chegado alí, o Corpo de Santiago é levantado polos aires cara ó sol.

Logo di o suposto Papa León que os discípulos do Apóstol, desconsolados ante a prodixiosa desaparición, anduvieron unha distancia de doce miliairos, ata topar o Corpo xa sepultado "sub arcis marmóricis".

Pois ben, este feito milagroso de que o Corpo de Santiago Boanerges chegase por vía aérea á futura Compostela, moitos séculos antes de que estivera en funcionamento o aeroporto de Lavacolla, pasou absolutamente desapercibido ao cronista, inda que o foi da cidade xacobeá durante varios anos.

De tal despite, asimesmo,

BOROBO

participou a inmensa maioría dos escritores que ao tratar da traslación do Fulto do Trono, sempre insistiron na leenda dos toros bravos da Reina Lupa transportando no carro de Padrón á ladeira occidental do Castro de Lovio, o santo cadáver de Jacob, o de Zebedeo, sin que fixesen ningún caso do que revelaba a chamada "Epístola do Papa León".

Iste documento fundamental da Historia xacobeá foi considerado por destacados investigadores como de "una barbarie espantosa", deica que foi estudiado cientificamente por Fernando López Alsina, no seu libro tan esclarecedor por Fernando López Alsina, no seu libro tan esclarecedor de "La ciudad de Santiago de Compostela en la Alta Edad Media", que xa ponderará

equi. Tal epístola, atribuída por D. Antonio López Ferreiro ao Papa León III —sumo pontífice no tempo da Invenção da Tumba—, foi publicada na súa magna Historia de la Iglesia de Santiago, cotexando os que para el eran os tres principais textos que se conservaban dela: o do Códice Calixtino, o do Códice Escorialense e o do Breviario de Évora. En ningún deles consta que o Corpo do Apóstol fose levantado polos aires cara ó sol.

Mais López Alsina, estudou tres textos máis antigos da misteriosa Epístola, dos cales soamente o Escorialense, fora reproducido por López Ferreiro, sendo deles tamén o único que fala de "Bisria". Os outros dous, que cotexou López alsina foron un relacionado con Limoges, e a versión de San Martín Pinario, chamado do Monte Sacro, polo o seu editor Rubén García Álvarez.

Do cotexo e análise comparativo de istos tres textos máis vellos da Epístola deduxo o concienzudo investigador que debeu existir un arquetipo perdido dela na primeira metade do século IX, polo tanto no tempo da Invenção, o descubrimento, do sepulcro do Apóstol, polo anacoreta Pelayo e o bispo Teodomiro, que López Alsina sitúa —coma apunteei no meu anterior artigo— despois do 818.

E nese arquetipo, sen dúbida, afirmábase que "sic inde levatum est corpus eius centro solis in area".

Santiago, capital do teatro

O Teatro Principal, referente inexcusável na historia do teatro galego

Xusto é recoñecer que o Teatro Principal de Santiago é o único do país que acolle de xeito continuado e coerente a oferta teatral galega.

Polo escenario do vello teatro compostelán pasan practicamente todas as compañías e grupos que traballan na actualidade na difícil arte dramática.

O Teatro Principal é xa, pois, un referente inexcusável na historia inmediata do teatro galego, historia esta tecida de numerosos atracos, decididos esforzos profesionais, políticas erradas cando non fantasmiais e un propósito de continuidade —"todo vale tal como está"— quizais non suficientemente revisado no plano ideolóxico e absolutamente mediocritizante no plano artístico.

O certo é que Galiza conta con grandes actores e actrices,

MIGUEL ANXO FERNÁN VELLO

en realidade e en potencia, que, como membros de compañías ou por libre, respiran arredor de Santiago.

Primeiro foi o Centro Dramático Galego —tan "traumático" como sempre e, despois do Teatro Principal, a recentemente criada Sala NASA, á que lle desexamos o maior dos éxitos e o máis venturoso dos porvires.

Santiago conta, ademais, co máis alto número de compu-

ñías de teatro profesional de todo o país e teñen a súa sede na cidade a Asociación de Actores, Directores e Técnicos de Escena e a Asociación de Compañías Profesionais de Teatro de Galicia.

En sumo, Santiago é hoxe o centro teatral, o foco, o núcleo. Polas rías santiaguesas vemos pasar á admirábel xente do farándula, viciños da cidade que son, artistas composteláns que exercen. Mais Santiago, capital do teatro, é hoxe tamén capital teatral da incertidume.

¿Onde se están a pór os alicerces para un futuro Teatro Nacional? ¿Quen está a deseñar con rigor e coñecemento a futura Escola de Arte Dramática?

Por tradición, por amor —aí está o mestre Agustín Magán—, por cultura e por realidade, Santiago está chamada a ser a verdadeira capital do teatro galego.

Se non é así, se se despreza esta posibilidade, a cidade máis poética de Europa será un pouco máis triste, un pouco máis pobre, e todos pagaremos por iso un alto prezo. Mentras, a xente de teatro seguirá soñando e non dará saída do seu soño.

